

na rovině, u řek a jezer nebo ve vnitrozemí přebý-
vajících se určitými znaky liší. Jsou to zvláště některé
znaky fyziologické (vzrůst, vývin hrudníku atd.).

Konečně se může plemenný typ národa měnit tím,
že některé jeho složky vymizí, vymírají,
kdežto jiné se silněji rozmnožují. Ukázal jsem na př.
že český lid se od doby svého vystoupení značně
změnil ohledně tvaru hlavy. Kdežto jsme v hrobech
doby knížecí napočítali 28% dlouholebců, 38·4%
středolebců a 33·6% krátkolebců, pozměnil se poměr
postupně tak, že v nynější době nacházíme prvních

1%, druhých 13·5%, třetích pak 85·5%, ačkoliv
v té době nastalo žádné hromadné přistěhování ně-
jakého krátkolebého lidu. Jest však možno, že krát-
kolebci se silněji rozmnožovali aneb že se při soutěži
osvědčili jako element houževnatější aneb konečně že
se tvar lebky jinými vlivy pozměnil. Jisto jest, že ně-
které typy jako na př. nadměrně dlouhé, elliptické
tvaru lebeční zcela vymizely.

Ku konci bych se ještě dotkl některých otázek psy-
chologických. Jako přírodovědec a lékař za-
stávám stanovisko, že jsou jisté vztahy mezi těles-
nou organizací a duševní povahou a zdatností; prvá
se pak prozrazuje také plemennými znaky; a podobně
jak různá plemena zvířecí — připomínám jen psy —
se vyznačují různými vlastnostmi duševními, tak liší
také cestovatelé a znalci povahu lidských plemen,
(Černocha, Indiána atd.) jako různou. Právě na
tímto podkladě byly také theorie o povýšenosti ger-
mánských národů konstruovány. Ponechávám dru-
hému Rádlovi, který o otázce té obšírněji pojed-
nal, v tom ohledu slovo a prohlašuji, že ne-
mohu též souhlasiti s dalekosáhlými závěry, vyvozo-
vanými z některých anthropologických pozorování
nesprávně vyložených nebo použitých. Ale upozornil
bych na následující zjevy:

Jazykově blízké národy mohou míti následkem
různého složení plemenného různou duševní po-
vahu. Československý lid, který s Lužičany, Poláky
a Rusy v ohledu jazykovém tvoří skupinu severoslo-
vanskou, liší se svým vzrůstem a svou temnější
pigmentací značně od ostatních jmenovaných ná-
rodů, ale upomíná v tom nejvíce na Jihoslovany; ale
také povaha jest různá a ve vznětlivosti, idealismu a
obětavosti našeho národa jest něco jižního, roman-
ského. V politickém zápasu ocitli jsme se zpravidla
po boku Jihoslovanů, kdežto jsme se častěji rozchá-
zeli s Poláky, jazykově a geograficky nám bližšími.

Další otázkou jest, jestli plemenné míšení a křížení
nemá škodlivý vliv na tělesnou a du-
ševní zdatnost. Podle zákonů dědičnosti není to
zajisté lhostejno, jest-li se k národu přimísí prvky
méněcenné. Jest však otázka, které vlastnosti a znaky
sluší považovati za dobré a které za špatné, má-li se
dátí přednost bojechtivosti či mírumilovnosti, pano-
vačnosti či ústupnosti, vychloubanosti či skromnosti
atd. V životě zaručuje ovšem t. zv. energie — ať se
tím již míní výbojnost, vytrvalost či drzost a nestyda-
tost a bezohlednost, častěji úspěch, než ústupnost a
stýdlivost. Jestli však také z ethického hlediska a
v zájmu celkového pokroku kulturního prvním vlast-
nostem náleží přednost, jest pochybno. Jest také
otázkou, které vlastnosti a znaky jsou při křížení do-
minantní a které recesivní, t. j. které se zachovávají a
které se zase ztrácejí; v tom ohledu víme o tělesných
znacích člověka velmi málo, o duševních téměř nic.
Ale všeobecná zkušenost ukazuje, že křížení není
alespoň povšechně škodlivé. I přimíšení trochu exo-
tické krve neškodí (Puškin, Dumas, Lislet Geoffroy
atd.). Kulturní dějiny pak učí, že všude tam, kde na-
staly v minulosti užší styky různých plemenných a
národních hodnot, došlo později k vytvoření mocných
kulturních středisk (na Rýně, na Dunaji, v Berlíně,

v Petrohradě atd.). Hlavní města neleží vždy v středu
svého území, nýbrž namnoze blíže jeho obvodu aneb
na pobřeží, které umožňuje intensivnější styk s cizinou
(Paříž, Londýn, Řím, Petrohrad). Vídeň leží nedaleko
slovanských a maďarských hranic a do nejbližšího
sousedství Berlína zasahují dosud zbytky lužických
Slovanů. Z toho hlediska musíme také na české země
a jich vývoj z dob předhistorických pohlížeti a potom
si vysvětlíme vynikající úlohu, která jim v minulosti
připadla a která jim také pro budoucnost náleží.

Konečně jest otázka, jestli se duševní po-
vaha národa měnit může, když se během
doby jeho tělesné vlastnosti změnil. Podle toho, co
jsem uvedl, dlužno to připustiti, ale celkem pozoruje
se velký konservatismus. Alespoň zdá se mi, že se
duše československého národa — pokud vidíme zpět
— mnoho nezměnila. Po celé jeho dějiny lze sledovati
stálé doklady pro některé vlastnosti, z nichž část se
osvědčila a osvědčuje dosud jako vhodná pro cel-
kový pokrok kulturní, a naopak jiné, které v staré i
nové době měly neblahý vliv na náš politický boj.
Z národní povahy vysvětluje se také náš demokratis-
mus, jímž se tak značně vzdalujeme od imperialismu
našich sousedů. Byli jsme a jsme dosud — Husité.

